

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



**DOBA
TRVÁNÍ**
45min

CÍLE LEKCE

- Rozvinout kritické uvažování s ohledem na jejich kulturně podmíněné stereotypy a na obrazy prezentované v médiích – ve filmech, v televizi, v rockové hudbě, v časopisech a novinách.
- Diskutovat charakteristiky žen a mužů, tak, jak jsou v naší společnosti zažité ve stereotypech.
- Identifikovat, jakým způsobem stereotypy ovlivňují naše životy.
- Identifikovat stereotypy, které mohou vést k násilí.

VĚK: 8. a 9. třída

STÁT: Česká republika

JAZYK: čeština

ZALOŽENO NA LEKCI: Exposing Gender Stereotypes

<http://mediasmarts.ca/lessonplan/exposing-gender-stereotypes-lesson>

ZAŘAZENÍ LEKCE DO RVP (PRŮŘEZOVÁ TÉMATA)

1. Osobnostní a sociální výchova
2. Výchova demokratického občana
3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
4. Multikulturní výchova

ZAŘAZENÍ DO PŘEDMĚTU

Občanská výchova/ZSV
Anglický jazyk

VÝUKOVÉ METODY

Práce ve skupině

Didaktické hry

Názorně-demonstrační hry

Řízená diskuze

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

- <https://getupandgoals.cz/temata/gender/>

OBSAHOVÁ VÝCHODISKA TÉMATU

- <https://getupandgoals.cz/vychodiska-temat/>

VÝUKOVÉ CÍLE VÝCHODISKA

- Žáci dokáží vyjmenovat různé vlivy, které se podílejí na vzniku genderových norem. Žáci dokáží vysvětlit, jak vznikají genderové stereotypy, a že tyto stereotypy mohou mít negativní následky.
- Žáci dokáží vysvětlit, jak se mohou genderové normy v průběhu času měnit, a rovněž jsou schopni vyjmenovat příklady událostí, které ke změnám vedou (války, nové technologie a společenská hnutí,...).



// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



POSTUP:

ÚVOD: (10 MINUT)

V této lekci se budete zabývat tím, co v naší společnosti znamená chovat se jako chlap a co znamená chovat se jako žena. Co jsou genderové stereotypy a jak ovlivňují naše vztahy k ostatním lidem?

Zeptejte se studentů, jak by definovali stereotyp.

Požádejte studenty, aby některé stereotypy jmenovali (skupinka teenagerů v supermarketu musí krást, blondýny jsou hloupé, muži nepláčou).

Některé z těchto předpokladů jsou v našich myslích natolik zakořeněné, že je považujeme za přirozené, nepozastavujeme se nad nimi. I když je vědomě nepovažujeme za součást našeho hodnotového systému, naše kultura nás bombarduje zprávami o tom, co v dnešním světě znamená být muž a co znamená být žena. V následující lekci se budeme zabývat tím, jak tyto stereotypy ovlivňují naše mínění o nás samotných, jak ovlivňují naše rozhodování a naše chování. Při uvažování o genderových stereotypu mějme na paměti dvě věci.

Jednak nemusíme akceptovat limity stereotypů. A za druhé máme vlastní vůli se rozhodnout, co pro nás dává smysl a co ne.

ČÁST 1 „CHOVAT SE JAKO CHLAP“ (15 + 15 MINUT)

ČÁST 1: Napište na papír „chovat se jako chlap“ a požádejte žáky, aby diskutovali a napsali své představy o tom, co to znamená „chovat se jako chlap“. Jaká slova se vám vybaví? (Otázky směřujte nejprve na chlapce ve skupině. Dívky mohou dostat prostor vzápětí. Dbejte na to, abyste zapisovali asociace přesně tak, jak je formulují žáci. Pokud jsou odpovědi příliš dlouhé, požádejte je, aby je formulovali stručněji. Pokud jim vymýšlení asociací trvá příliš dlouho, vyzvěte je, aby o tématu diskutovali v párech, případně následně ve větších skupinách. Další možností je vyzvat žáky, aby přemýšleli o tom, co to znamená chovat se „jako chlap“ v konkrétních oblastech – ve sportu, na rande, v rodině, v práci atd.

Následně odpovědi na papíru zakroužkujte a označte je za společenské stereotypy. Jsou to způsoby chování, které se od mužů očekávají. Během života jsou s těmito chlapci a muži konfrontováni, přizpůsobují se jim, nejsou vrozené, jsou naučené.

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



ČÁST 2: Napište na papír „chovat se jako žena“ a požádejte žáky, aby diskutovali a napsali své představy o tom, co to znamená „chovat se jako žena“. Jaká slova se vám vybaví? (Otázky směřujte nejprve na dívky ve skupině. Chlapci mohou dostat prostor vzápětí. Dbejte na to, abyste zapisovali asociace přesně tak, jak je formulují žáci. Pokud jsou odpovědi příliš dlouhé, požádejte je, aby je formulovali stručněji. Pokud jim vymýšlení asociací trvá příliš dlouho, vyzvěte je, aby o tématu diskutovali v párech, případně následně ve větších skupinách. Další možností je vyzvat žáky, aby přemýšleli o tom, co to znamená chovat se „jako žena“ v konkrétních oblastech – ve sportu, na rande, v rodině, v práci atd.

Následně odpovědi na papíru zakroužkujte a označte je za společenské stereotypy. Ženy se také učí mnoha velmi specifickým vzorcům chování, které se od nich očekávají a které mohou být omezující.

ČÁST 2: KDE SE UČÍME GENDEROVÉ ROLE? (10 MINUT)

Diskutujte se studenty. Kde se učíme specifické genderové role, o kterých jsme se bavili? Kteří lidé nás učí tyto stereotypy? Zábava? Sport? Média? (Pokud žáci odpovídají filmy, požádejte je o konkrétní příklady.) Kteří další lidé ovlivňují naše učení se genderovým rolím? Kde jinde ve společnosti nacházíme tyto stereotypy?

Odpovědi piště na flip chart. Můžete znázornit šipky vedoucí k „chovat se jako chlap“ a „chovat se jako žena“ pro znázornění souvislosti.

ČÁST 3: JAK STEREOTYPY UPEVNĚJÍ? (10 MINUT)

Diskutujte se studenty. Jakými jmény jsou nazýváni chlapci, kteří nezapadají do typické představy toho, jak by se měli chlapci chovat, jak by měli jednat? Jak jsou označovány dívky a ženy, jejichž chování neodpovídá zažitým představám, které přesahuje stereotypy? (Dovolte žákům používat slangové výrazy za tímto edukativním účelem.) Jména připište na flip chart z vnější strany stereotypů.

Dále se žáků ptejte. Jak tato jména a označení upevňují pozici stereotypů ve společnosti? Jak se člověk cítí, když je nazýván takovými jmény? Jak se cítí osoba, která těmito jmény oslovuje ostatní?

Tato označení a jména jsou užívána, aby dotyčné zranila emocionálně. Vyvolávají reakci stáhnutí se zpět do bezpečí stereotypních vzorců chování.

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



ČÁST 4: VYHODNOCENÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ (5 MINUT)

Zeptejte se žáků. Vyberte jeden ze stereotypů, který žáci navrhli při první aktivitě. Např. kdo z chlapců ve třídě nikdy nebrečel, zvedněte ruku. Znamená to, že ti z vás, kteří nezvedli ruku, jsou slabí nebo divní? A co děvčata? Kdo z vás se cítí být pasivní, křehká?

Všichni jsme lidé a všichni můžeme prožívat celou škálu emocí od štěstí po smutek, od lásky ke zlosti. Podstatné je, že stereotypy jsou omezující, protože limitují náš potenciál. Kolik chlapců se snaží chovat tak, jak se od nich očekává, aniž by se nad tím víc zamysleli? Jak takhle ubližujeme sobě i ostatním? Chlapci se nerodí násilní nebo s hrubiánským vztahem k děvčatům. Tyto vzorce chování si osvojujeme skrze stereotypy.

Jakmile si uvědomíme, jak stereotypy fungují a jaký je jejich dopad na naše životy, můžeme se od nich oprostit. Tímto není myšleno, že by bylo špatné, když mají chlapci rádi sport nebo opravování aut nebo když mají děvčata ráda vaření! Problémem je, že je po nás požadováno, abychom hráli tyto role, které se od nás očekávají, abychom zapadli.

Přitom pro všechny z nás je důležité, abychom se sami svobodně rozhodovali, co budeme dělat. Stereotypy nás utvrzují v tom, že ať už jsme muž nebo žena, musíme dobře zvládat naše specifické role. Toto přesvědčení nám může upírat naše vlastní rozhodování o tom, jaké budou naše zájmy a jaké dovednosti budeme rozvíjet. Tento princip také odrazuje muže, aby dělali „ženské práce“ (floristika) a odrazuje ženy od toho, aby se věnovaly tradičně mužským aktivitám (technika, fotbal).

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



ČÁST 5: DIVADLO (35 MINUT)

Jakým způsobem vedou stereotypy k násilí ve vztahu?

Máme příběh.

„Biff“ a „Bambi“ jdou na rande na školní tancovačku. Potom jdou do parku a začnou se líbat. Biff chce jít dál, ale Bambi se moc necítí. Zeptejte se studentů. Jestli tito teenageři věří stereotypům, co se v tomto příběhu stane dál? (Když kladete tuto otázku, obraťte pozornost na nějaká očekávání, která jsou sepsaná na flip chartu ze začátku lekce, jako např. „mít věci pod kontrolou“ nebo „NE není odpověď“ pro muže a „sexy“ nebo „pasivní“ pro ženy. Zeptejte se studentů na všechny možné varianty. Co by byl nejhorší možný scénář? (znásilnění) Napadají vás nějaké další situace, ve kterých by bylo držení se stereotypů zraňující? Vraťte se ke konceptu. Zeptejte se žáků, co se naučili o genderových stereotypech, jak ovlivňují naše životy a jakým způsobem mohou vést k násilí.

Požádejte dva dobrovolníky, aby hru se vžili do role Biffa a Bambi. Toto divadlo pomáhá žákům rozpoznat nerovnováhu sil, která vznikne, když se mladí lidé snaží chovat tak, jak se od nich na základě stereotypů očekává. Zúčastnění hrají role, které jim samotným nejsou vlastní, jsou k nim dotlačeni, aby vyhověli genderovým stereotypům. V momentě, kdy se příběh zastavil, požádáme herce, aby se snažili konflikt vyřešit v duchu vzájemného respektu a pozornosti k pocitům a volbám druhé osoby.

Cílem divadla není dosáhnout perfektního řešení, ale zdůraznit negativní důsledky genderových stereotypů a doporučit dovednosti a přístupy, které jsou nezbytné pro zdravý vztah. Tato hra působí nejlépe v zábavném a povzbudivém prostředí. Humor, který v tomto kontextu přirozeně přichází na řadu, o to více zdůrazní absurditu chování svázaného stereotypy. Abychom ocenili herce, poděkujme jim a zatleskejme.

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



Teď se podívejme na to, jak by to vypadalo, kdyby se lidé chovali podle stereotypů, které jsme vyjmenovali na začátku lekce. Představme si dva mladé lidi, Biffa a Bambi. Pár týdnů spolu chodí na rande. Nejsou moc zkušení ve vytváření férových a vztahů založených na vzájemné podpoře, protože se oba snaží dostat stereotypům spojeným s jejich generovými rolemi. On se snaží mít věci pod kontrolou, ona se chová pasivně, snaží se vyhovět jeho přáním. Biff se rozhodne, že se půjdou v pátek večer podívat na film. Bambi si už ale naplánovala, že půjde s kamarádkami na pizzu.

Opět požádejte o dva dobrovolníky. Ujistěte se, že rozumí smyslu hry. Navrhněte, že Biff začne říkat Bambi, na jaký film půjdou. Dejte jim podnět. Biff a Bambi se setkají ve vestibulu ve škole. Teď se nechme překvapit, co se bude dít dál...

Divadlo končí ve chvíli, kdy se situace rozvine co nejlépe. Nenechte žáky v úzkých, pokud se hra zdá být zablokovaná. Požádejte herce, aby zůstali tam, kde jsou.

Zeptejte se žáků. Co prožívá Bambi? Co prožívá Biff? Otázka na herce. Jak jste se v této roli cítili? Jaké stereotypní formy chování jste právě předvedli? V případě potřeby se odkažte na flip chart. Co byste hercům navrhli, aby se chovali lépe?

Scéna 2: Nechte Biffa a Bambi přehrát scénu ještě jednou, tentokrát se budou snažit překonat stereotypní formy chování. Chtějí se navzájem poznat a chtějí mít vztah, který je férový, založený na respektu a zájmu. Tentokrát je jejich úkolem, když se setkají ve vestibulu školy, aby našli takové řešení konfliktu, které jim oběma umožní mít pocit, že byli vyslechnuti a respektováni. Budou muset hledat kompromis.

Pokud se hra zasekne, ptejte se ostatních žáků na možná řešení. Nenechte se zmást, kdyby žáci nenašli ideální řešení, hra může také demonstrovat, jak náročné může být najít kreativní řešení konfliktu.

Opět se ptejte herců. Jak jste se v této scéně cítili? Jaké to pro vás bylo v porovnání s předchozí scénou? Ptejte se třídy. Co udělali Biff a Bambi pro to, aby došli ke kompromisu. Jaké překážky překonali? Brali jste ohled na pocity jeden druhého navzájem? Jestli, tak jak jste je poznali? Jaký vztah, ten ze scény jedna nebo ze scény dva, by měl šanci rozvíjet se zdravým způsobem? Proč?

// TÉMA: ROVNOST POHLAVÍ//

2. lekce: ODHALOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ



Závěr: Všichni máme na výběr. Můžeme se nevědomky nechat vodit genderovými stereotypy, které mohou vést k neštěstí, osamění a možná i k násilí. Nebo můžeme prokázat odvahu být sami sebou a najít lidi, kteří nás budou mít rádi takové, jací jsme. Může se to zdát být těžší, ale jak dnešní divadlo ukázalo, je to možné. Jak jsme viděli, je to obrovský rozdíl, když si vzájemně nasloucháme a chováme se k sobě s respektem, s respektem k potřebám a přáním druhých. To je nezbytný prvek zdravých vztahů.

Pokud se nedokážeme přijmout takoví, jací jsme, může nám to působit velké problémy. Touha být svalnatý jako Joey nebo štíhlá jako Susie pro nás může být problém, pokud naše tělesná stavba zrovna neodpovídá těmto vzorům. Ale stereotypy jsou mnohem víc než jen svaly nebo štíhlost. Během našeho života nás kulturní předobrazy ovlivňují v mnoha oblastech a mnohdy aniž bychom to sami tušili.

